

Prins Mauritsstraat 17, 4141 JC Leerdam, Postbus 75, 4140 AB Leerdam
T +31 345 63 96 96 W rps.nl

**QUICK SCAN FLORA- EN FAUNAWET
VERBETERING WATERAFVOER
LAGE ABTSWOUDSE POLDER**

Opdrachtgever
contactpersoon

Hoogheemraadschap van Delfland
De heer C. Grootjans

RPS advies- en ingenieursbureau bv

Referentienummer	1500472A10-R15-1003
Projectleider	J.Wattel (projectleider)
Auteur	M. Waanders (adviseur ecologie)
Gecontroleerd door	S. Tummers (adviseur ecologie)
Datum	15 december 2015
Versie	definitief

paraaf voor akkoord:

J. Wattel
Projectleider waterkeringen

Dit rapport is vertrouwelijk. Geen enkel deel van dit rapport mag aan derden openbaar worden gemaakt zonder schriftelijke toestemming van RPS advies- en ingenieursbureau bv of van de opdrachtgever.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	4
1.1.	Aanleiding	4
1.2.	Doel quick scan.....	4
1.3.	Flora- en faunawet in het kort	4
1.4.	Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het kort	5
2.	INHOUD QUICK SCAN	6
2.1.	Projectgebied en werkzaamheden	6
2.2.	Inventarisatie.....	6
2.2.1.	Beschikbare gegevens	6
2.2.2.	Veldbezoek	7
2.3.	Effectanalyse voorgenomen werkzaamheden.....	7
2.4.	Toetsing plan aan natuurbeheertypen EHS	7
2.5.	Bepaling maatregelen	7
2.6.	Advies vervolgtraject.....	7
3.	PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN	8
3.1.	Ligging en omschrijving projectgebied	8
3.2.	Aanwijzende natuurwaarden EHS-gebied	9
3.3.	Ontwerp, werkzaamheden en planning	9
3.3.1.	Planning	9
4.	INVENTARISATIE	11
4.1.	Beschikbare gegevens	11
4.2.	Veldbezoek	11
4.3.	Aanwezige of te verwachten soorten.....	11
4.3.1.	Vaatplanten.....	11
4.3.2.	Zoogdieren.....	11
4.3.3.	Vogels	12
4.3.4.	Reptielen.....	13
4.3.5.	Amfibieën	13
4.3.6.	Vissen	14
4.3.7.	Insecten	14
4.3.8.	Weekdieren.....	14
4.3.9.	Overzicht van de in het projectgebied aanwezige beschermde flora en fauna	14
5.	EFFECTANALYSE	16
5.1.	Zoogdieren.....	16
5.2.	Vogels	16
5.3.	Reptielen.....	17
5.4.	Amfibieën	17
6.	TOETSING PLAN AAN NATUURBEHEERTYPEN ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR	18
7.	MAATREGELEN.....	20
7.1.	Voorzorgsmaatregelen	20
7.2.	Soortgerichte maatregelen	20
7.3.	Goedgekeurde gedragscodes	21
8.	CONCLUSIE EN ADVIES VERVOLGTRAJECT	22
8.1.	Conclusie	22
9.	BRONNEN	23

BIJLAGEN:

1. Natuurwetgeving
2. Foto's projectgebied
3. Verspreidingsgegevens afkomstig van Quickscanhulp.nl

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

Het Hoogheemraadschap van Delfland is voornemens om de waterhuishouding van de Lage Abtswoudse Polder te verbeteren. Voor deze verbetering dient een aantal watergangen verbreed te worden. Deze werkzaamheden dienen getoetst te worden aan de natuurwetgeving middels een quick scan omdat bij de uitvoering van deze ingreep beschermde planten- en diersoorten een negatief effect kunnen ondervinden. Middels deze rapportage wordt beschreven of er negatieve effecten aanwezig zijn en zo, ja welke maatregelen genomen dienen te worden om de negatieve effecten te voorkomen of te verzachten.

1.2. Doel quick scan

Het doel van de quick scan is inzicht te krijgen in de beschermde planten- en diersoorten die voorkomen of kunnen voorkomen in het projectgebied en wat de effecten zijn van de ingreep op deze soorten. De gegevens voortvloeiend uit de quick scan geven duidelijkheid of een aanvullend onderzoek en een daaruit volgende toetsing aan de Flora- en faunawet (Natuurtoets) noodzakelijk zijn.

Bij ruimtelijke ingrepen zoals verbreden van watergangen moet worden getoetst of er sprake is van strijdigheid met de Nederlandse natuurwetgeving. Bij dit project hoeft alleen rekening te worden gehouden met de Flora- en faunawet (zie ook bijlage 1). De Natuurbeschermingswet is hier niet van toepassing omdat het projectgebied niet in of nabij een Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied ligt. Voor een klein gedeelte ligt het projectgebied binnen een gebied van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

1.3. Flora- en faunawet in het kort

De Flora- en faunawet is gericht op de duurzame instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Deze wet heeft een aantal verbodsbepalingen, maar ook voorwaarden waaronder bepaalde handelingen mogen plaatsvinden. De Flora- en faunawet geeft uitvoering aan de nationale en internationale doelstellingen voor de natuurbescherming in Nederland, samen met de Natuurbeschermingswet.

De via de Flora- en faunawet beschermde soorten zijn in drie categorieën onderverdeeld:

- tabel 1 - algemene soorten,
- tabel 2 - overige soorten,
- tabel 3 - soorten genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn of in bijlage 1 van de AMvB en vogels.

Voor soorten uit tabel 1 geldt een algemene vrijstelling van de ontheffingsplicht zolang er zorgvuldig gehandeld wordt. Soorten uit tabellen 2 en 3 genieten een zwaarder beschermingsregime. Bij ruimtelijke ingrepen waarbij schade verwacht wordt ten aanzien van tabel 2-soorten kan in sommige gevallen volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt worden.

Wanneer voor tabel 2-soorten voldoende mitigerende maatregelen kunnen worden genomen om de negatieve effecten van de uitvoeringswerkzaamheden (ingreep) op beschermde soorten te voorkomen, is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig. De mitigerende maatregelen dienen dan wel duidelijk beschreven te worden in een ecologisch werkprotocol, toegespitst op het onderliggende project. Is het niet mogelijk om voldoende mitigerende maatregelen te nemen voor tabel 2-soorten, dan dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Wanneer voor tabel 3-soorten negatieve effecten niet kunnen worden voorkomen, dient een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd. Hiervoor dienen een alternatievenafweging te worden opgesteld en het wettelijk belang te worden aangetoond.

NB. In 2016 zal op enig moment de nieuwe Natuurwet in werking treden. Hierbij worden de huidige Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet samengevoegd tot één wetgeving. Ten

aanzien van de huidige beschermde soorten via de Flora- en faunawet zal een verandering plaatsvinden waarbij voor sommige soorten de beschermingsstatus vervalt en voor andere soorten juist zwaarder wordt. Wat de daadwerkelijke gevolgen van de nieuwe natuurwetgeving exact gaan inhouden, is op dit moment echter nog niet duidelijk. Wanneer dit wel het geval is en voor onderhavig project aan de orde is, kan aanvullend advies plaatsvinden.

1.4. Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in het kort

Door grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in het verleden veel natuurgebieden in Nederland verloren gegaan dan wel versnipperd geraakt en zijn de verbindingen ertussen verdwenen. Om de natuur in Nederland weer te versterken en tot een goed functionerend netwerk te maken, wordt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) aangelegd als netwerk van bestaande en nieuwe natuur.

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het Nee, tenzij-regime. Indien een voorgenomen ingreep de Nee, tenzij-toets met positief gevolg doorloopt, kan de ingreep plaatsvinden waarbij de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het Nee, tenzij-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Ruimtelijke ingrepen in de EHS met negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied zijn in beginsel niet toegestaan. Zo'n project kan alleen doorgaan als die negatieve effecten worden gemitigeerd, of als er geen reële alternatieven mogelijk zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Een initiatiefnemer is in dit geval verplicht om de negatieve effecten te mitigeren. Bij overblijvende negatieve effecten is compensatie de laatste stap om de optredende schade te herstellen.

2. INHOUD QUICK SCAN

In dit hoofdstuk worden de opbouw en inhoud van de quick scan rapportage beschreven. In de volgende hoofdstukken wordt inhoudelijk ingegaan op de aspecten van onderhavig project.

2.1. Projectgebied en werkzaamheden

Allereerst wordt in deze quick scan rapportage de ligging van het projectgebied omschreven en wordt de begrenzing aangegeven op een topografische kaart. Daarnaast wordt ook aangegeven wanneer het gebied in of in de omgeving van een beschermd natuurmonument, Vogel- en/of Habitatrichtlijngebied of de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) ligt.

Voor de uitvoering van het project worden de verschillende werkzaamheden beschreven, waaronder de uitvoeringsperiode, het te hanteren materieel en een eventuele fasering in de tijd voor zover dit reeds bekend is.

2.2. Inventarisatie

De basis voor de quick scan wordt gevormd door gegevens over het (mogelijk) voorkomen van beschermde planten- en diersoorten binnen het projectgebied. Hiervoor wordt enerzijds een bureaustudie uitgevoerd naar bestaande, beschikbare verspreidingsgegevens, anderzijds vinden een of meerdere veldonderzoeken plaats.

2.2.1. Beschikbare gegevens

Grote delen van Nederland zijn in de afgelopen jaren reeds onderzocht op aanwezige beschermde soorten. De gegevens afkomstig van deze onderzoeken worden grotendeels gepubliceerd in boeken (soortverspreidingsatlassen), rapportages of zijn op internet te raadplegen via Quickscanhulp.nl. Daarnaast kan de initiatiefnemer verspreidingsgegevens beschikbaar stellen (bijvoorbeeld uit de NDFF) voor het betreffende projectgebied.

Gebruik Quickscanhulp.nl

Quickscanhulp.nl is een online applicatie waarmee een afgeleide van data uit de NDFF wordt weergegeven. Het is daarmee een hulpmiddel voor ervaren ecologen om te bepalen of een beschermde soort wat verspreiding betreft wel of niet in het plangebied kan voorkomen. Quickscanhulp.nl geeft aan op welke afstand beschermde soorten in relatie tot het plangebied zitten. De applicatie geeft niet weer waar welke soorten zitten, wanneer ze zijn waargenomen en hoe ze zijn waargenomen. Voor Quickscanhulp.nl worden alleen gevalideerde waarnemingen gebruikt, de Gegevensautoriteit Natuur staat hiervoor in.

Quickscanhulp.nl bevat alle data die aanwezig zijn in de NDFF. Er wordt niet geselecteerd op type waarneming (monitoringsgegevens, losse waarnemingen, ed.), gebruikte methode of periode van het jaar. Alleen soorten beschermd middels tabel 2 en 3 in de Flora- en faunawet die in de afgelopen 5 jaar zijn waargenomen, worden weergegeven.

Door deze bestaande verspreidingsgegevens te raadplegen, kan inzicht worden verkregen in de aanwezige beschermde soorten in of in de directe omgeving van het projectgebied. De beschikbare gegevens dienen beoordeeld te worden op de bruikbaarheid. Verspreidingsgegevens van vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren, vogels, insecten en weekdieren mogen maximaal 5 jaar oud zijn, planten maximaal 10 jaar. Hierbij gelden echter enkele uitzonderingen waardoor verspreidingsgegevens van sommige soorten niet ouder dan 1 of 3 jaar mogen zijn.

De bestaande gegevens worden veelal op uurhok (5*5 km)- of kilometerhokniveau (1*1 km) weergegeven. Een nadeel hiervan is dat dan nog niet met zekerheid bekend is of de betreffende planten- of diersoort ook daadwerkelijk in het projectgebied voorkomt en wat de functie van het gebied is voor deze soort. Daarnaast kan het voorkomen dat gebieden niet onderzocht zijn (of slechts op enkele soortgroepen), of dat de verspreidingsgegevens niet beschikbaar zijn gesteld.

2.2.2. Veldbezoek

Inzicht in het voorkomen van beschermde soorten wordt verkregen door het uitvoeren van een oriënterend veldbezoek. Met dit veldbezoek kan beoordeeld worden of de planten- en diersoorten, die in de bestaande gegevens zijn genoemd, ook daadwerkelijk in het gebied voorkomen of verwacht kunnen worden. Deze beoordeling wordt gemaakt op basis van de aanwezigheid van biotopen. Daardoor is het mogelijk de quick scan in een periode van het jaar uit te voeren waarin niet alle soortgroepen aanwezig of actief zijn.

Daarnaast kan een inschatting worden gemaakt of aanvullend onderzoek in de gunstige inventarisatieperiode noodzakelijk is voor het opstellen van een goed onderbouwde natuurtoets.

2.3. Effectanalyse voorgenomen werkzaamheden

Wanneer bekend is welke soorten in het projectgebied aanwezig zijn of verwacht mogen worden, kan een analyse worden gemaakt van de te verwachten effecten door het uitvoeren van de voorgenomen werkzaamheden. Het betreft hier een beschrijving van verwachte tijdelijke negatieve effecten en/of negatieve effecten op langere termijn als gevolg van de werkzaamheden.

In hoeverre het mogelijk is om een complete effectanalyse te maken, is afhankelijk van de volledigheid en bruikbaarheid van de beschikbare verspreidingsgegevens en duidelijkheid over de uit te voeren werkzaamheden en uitvoeringsplanning. Wanneer aanvullend onderzoek noodzakelijk blijkt, kan pas na afloop van het benodigde onderzoek de effectanalyse worden afgerond.

2.4. Toetsing plan aan natuurbeheertypen EHS

Indien het projectgebied binnen de Ecologische Hoofdstructuur ligt, wordt een beschrijving gegeven van de aangewezen natuurwaarden in het EHS-gebied. De ligging van het projectgebied ten opzichte van het EHS-gebied wordt weergegeven en de aanwezige of nog te realiseren natuurbeheertypen worden toegelicht. Vervolgens wordt een toetsing uitgevoerd naar de effecten van de ingreep ten aanzien van de reeds aanwezige of nog te ontwikkelen natuurbeheertypen.

2.5. Bepaling maatregelen

Negatieve effecten op beschermde soorten kunnen allereerst voorkomen worden door voorzorgsmaatregelen te nemen. Wanneer negatieve effecten als gevolg van de uit te voeren werkzaamheden toch worden verwacht, dienen mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden opgesteld en nageleefd. Hiermee wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd. De mitigerende maatregelen sluiten aan op reeds opgestelde maatregelen in bestaande, goedgekeurde gedragscodes en soortenstandaards. Wanneer de werkzaamheden overeenkomen met de werkzaamheden waar een gedragscode voor is opgesteld, kan de betreffende gedragscode gehanteerd worden.

Ook hier geldt dat de volledigheid aan mitigerende of compenserende maatregelen afhankelijk is van een goed beeld van de aanwezige natuurwaarden en daarmee van een volledige effectanalyse.

2.6. Advies vervolgtraject

Tenslotte wordt een advies gegeven voor het vervolgtraject. Uit een quick scan kan blijken dat in het projectgebied geen beschermde natuurwaarden aanwezig zijn en daarom geen negatieve effecten te verwachten zijn of dat negatieve effecten met voorzorgsmaatregelen voorkomen kunnen worden.

Anderzijds kan de quick scan als uitkomst hebben dat er een onvoldoende duidelijk beeld is van de aanwezige beschermde natuurwaarden en dat aanvullend onderzoek noodzakelijk is.

3. PROJECTGEBIED EN WERKZAAMHEDEN

3.1. Ligging en omschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt in het buurtschap Abtswoude in de gemeente Delft, provincie Zuid-Holland. De Amersfoortcoördinaten zijn: 84-442

figuur 3.1: ligging projectgebied aangegeven met de paarse stip (Bron kaart: CC BY 3.0 Kadaster)

figuur 3.2: detail ligging van het projectgebied aangegeven met rode stippellijn (bron kaart: PDOK luchtfoto)

De volgende landschapselementen komen voor in het projectgebied:

- Bos, voornamelijk bestaande uit zomereik van 10 à 15 jaar oud met een ondergroei die bestaat uit een ijle ruigte vegetatie.
- Grasland arm aan soorten, bestaande uit grote brandnetel, Engels raaigras, ridderzuring enz.
- Oevers met vooral liesgras.
- Water, met in het groeiseizoen een kroosdek.
- Verharding, bestaand uit asphalt.

3.2. Aanwijzende natuurwaarden EHS-gebied

Voor het EHS gebied worden in het Provinciale register twee aanwijzende natuurwaarden vermeld:

- N0.4.04 Zoete plas.
- N12.02 Kruiden en Faunarijkgrasland.

In hoofdstuk 6 wordt de toetsing aan het EHS-gebied verder behandeld.

3.3. Ontwerp, werkzaamheden en planning

De volgende werkzaamheden worden uitgevoerd:

- Het aanleggen van een tijdelijke bouwweg.
- Het verbreden van de oevers.
- Het afvoeren van de vrijkomende grond.
- Het verwijderen van bomen in een strook van maximaal 5 m.

3.3.1. Planning

Aangezien de exacte ontwerpkeuze nog moet worden gemaakt, is het nog niet bekend wanneer de werkzaamheden uitgevoerd worden. In deze rapportage wordt dan ook in de effectanalyse

aangegeven in welke periode veel dan wel weinig of geen negatieve effecten op beschermde soorten verwacht kunnen worden.

4. INVENTARISATIE

4.1. Beschikbare gegevens

Voor dit project is gebruik gemaakt van Quickscanhulp.nl (bijlage 3).

4.2. Veldbezoek

Het oriënterend veldbezoek voor dit project heeft op 19 november 2015 plaatsgevonden. De inventarisatie is uitgevoerd door M. Waanders, hij is werkzaam als adviseur ecologie bij RPS. Tijdens dit veldbezoek zijn de aanwezige biotopen en terreinkenmerken geïnventariseerd en zijn aanwezige beschermde en bedreigde planten- en diersoorten genoteerd. In bijlage 2 zijn foto's weergegeven van het gebied en de aanwezige biotopen.

De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren bewolkt, 11°C bij windkracht 4.

4.3. Aanwezige of te verwachten soorten

Hieronder wordt beschreven welke beschermde of bedreigde soorten in het gebied voorkomen of verwacht kunnen worden. Onderstaande is het resultaat van de bureaustudie en het veldbezoek. Afhankelijk van in welke periode van het jaar het veldbezoek heeft plaatsgevonden is het mogelijk om per soort aan te geven wat de functie van het projectgebied is voor de soort (bijvoorbeeld leef-, voortplantings- en/of foerageergebied). Ook wordt aangegeven of de soorten voortkomend uit de bureaustudie in het projectgebied voorkomen of dat er geen geschikt biotoop aanwezig is. Als dit laatste het geval is, zal de betreffende soort niet verder worden behandeld in deze rapportage.

4.3.1. Vaatplanten

De volgende twee soorten worden vermeld in de verspreidingsgegevens: rietorchis en wilde marjolein.

Door het tijdstip in het jaar zijn veel plantensoorten niet herkenbaar doordat zij bovengronds niet vegetatief aanwezig zijn, waaronder de genoemde soorten. Daarom is bij deze quick scan gekeken naar geschikt biotoop binnen het projectgebied.

Het biotoop van de rietorchis is een schaduwloze locatie met een vochtige (meestal onder invloed van grondwater), matig voedselrijke, zwakzuur tot kalkhoudende bodem. De vegetatie in het projectgebied bestaat voornamelijk uit ruigesoorten zoals grote brandnetel en liesgras. Daar waar jaarlijks gemaaid wordt, is een soortenarm grasland aanwezig, bestaand uit Engels raaigras en ridderzuring. De aanwezige vegetatietypen geven blijk van een zeer voedselrijk projectgebied. Onder deze omstandigheden is het biotoop ongeschikt, in beide aanwezige vegetatietypen is een gesloten vegetatiedek ontwikkeld waarin rietorchissen zich niet kunnen vestigen.

De wilde marjolein vindt haar biotoop in droge kalkrijke bodems waarbij zij zowel in de volle zon als halfschaduw kan staan. In het projectgebied bestaat de bovenste bodemlaag uit veen. Veen is van nature zuur waardoor uitgesloten kan worden dat een kalkrijke bodem aanwezig is. Daarmee kan uitgesloten worden dat de wilde marjolein voorkomt binnen het projectgebied.

Het huidige vegetatiebeeld wijst niet op de aanwezigheid van groeiplaatsen van andere beschermde soorten. Een aanvullend veldonderzoek in het groeiseizoen is daarom niet nodig.

4.3.2. Zoogdieren

De volgende soorten worden vermeld in de verspreidingsgegevens: gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis.

De gewone dwergvleermuis en de laatvlieger hebben hun verblijfplaats in gebouwen. Doordat deze ontbreken binnen het projectgebied kan uitgesloten worden dat er verblijfplaatsen van beide soorten

voorkomen. Op korte afstand van het projectgebied staan wel gebouwen, deze staan echter buiten de invloedssfeer van het projectgebied waardoor ze niet beoordeeld hoeven te worden op aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen.

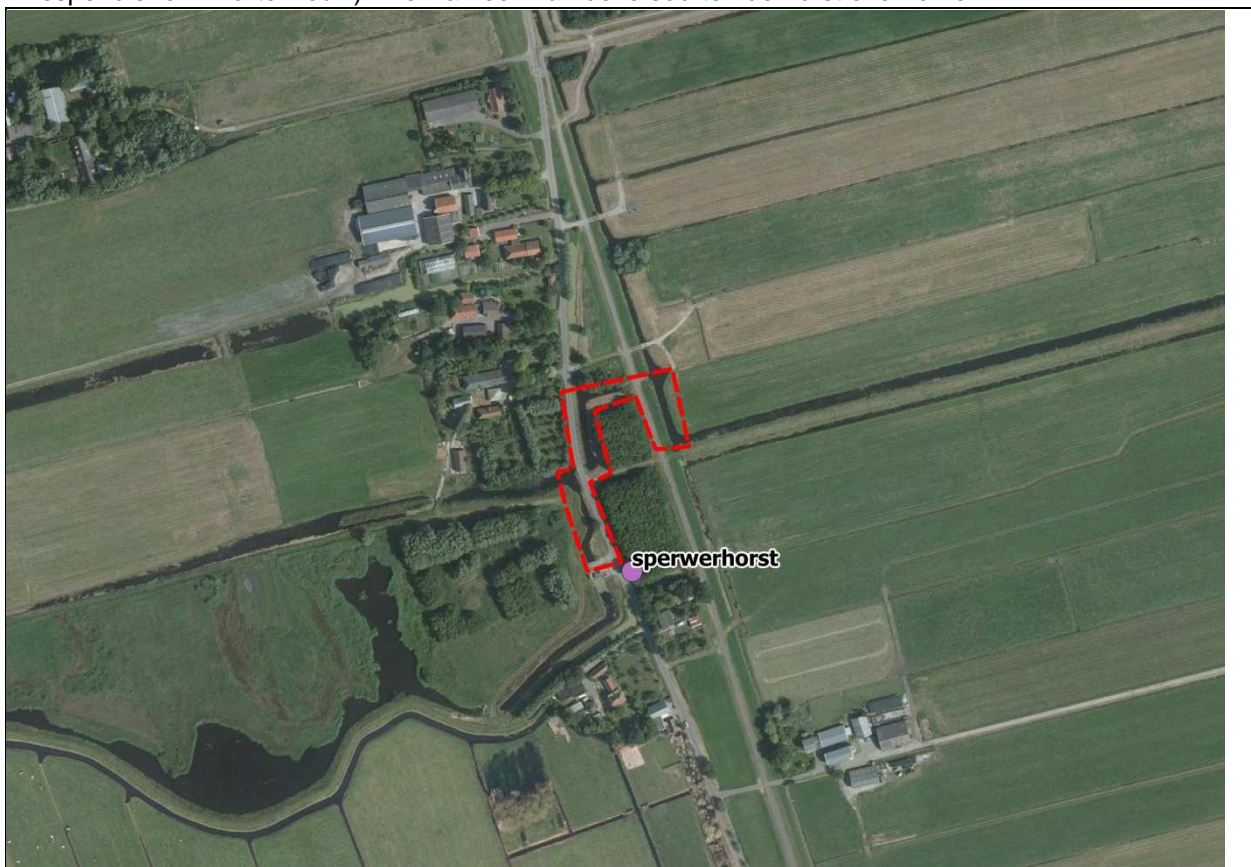
De rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis zijn boombewonend. Maar doordat de bomen relatief jong zijn (10 à 15 jaar) ontbreekt het aan scheuren en holten waar deze vleermuizen in kunnen verblijven. Ook voor deze beide soorten kan worden uitgesloten dat er verblijfplaatsen aanwezig zijn binnen het projectgebied.

Boven en rondom het projectgebied is wel foerageergebied voor de vleermuizen aanwezig. Daarnaast heeft het projectgebied voor de ruige dwergvleermuis en gewone dwergvleermuis een oriëntatie functie in een relatief open landschap.

4.3.3. Vogels

De volgende soorten waarvan het nest jaarrond beschermd¹ is, komen voor in de verspreidingsgegevens: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw.

Tijdens het veldbezoek is in de directe omgeving van het projectgebied een horst waargenomen (zie figuur 4.1 voor de exacte locatie, foto's van de horst staan in bijlage 2). De horst is vermoedelijk van een sperwer die in de omgeving van de horst is waargenomen. Daarnaast zijn er prooirestanten gevonden van een vogel. Door de aanwezigheid van de sperwer kunnen andere roofvogels die nestelen in horsten op dit moment worden uitgesloten (zoals boomvalk, buizerd, havik, ransuil, wespendif en zwarte wouw). Wel kan één van deze soorten de horst overnemen.

figuur 4.1: ligging van het sperwerhorst

¹ Jaarrond beschermde vogels met een vaste rust- en verblijfplaats zijn: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw.

In het projectgebied zijn relatief jonge bomen aanwezig (gemiddelde leeftijd 10 à 15 jaar oud). Op deze leeftijd zijn de bomen over het algemeen te dun en te vitaal om holten en spleten te ontwikkelen. Door afwezigheid van holten is uitgesloten dat de steenuil binnen het projectgebied nestelt. Ook zijn er geen nestkasten waargenomen binnen het projectgebied.

De gierzwaluw, huismus en kerkuil nestelen in gebouwen. In het projectgebied komen geen gebouwen voor waardoor deze soorten kunnen worden uitgesloten.

De grote gele kwikstaart heeft een biotoop dat bestaat uit constant snel stromend water en nestelt in Nederland (uitgezonderd Zuid-Limburg) in mensgemaakte kunstwerken zoals sluizen, stuwen en bruggen. Door het ontbreken van constant snel stromend water ontbreekt het aan biotoop voor de grote gele kwikstaart waardoor deze kan worden uitgesloten.

De ooievaar nestelt op paalnesten, daken en bomen. Door de omvang van het nest zijn deze eenvoudig waar te nemen. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten waargenomen.

De roek is een koloniebroeder waardoor deze makkelijk waarneembaar is. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van de roek aangetroffen.

Alle genoemde vogelsoorten kunnen (in verschillende periodes van het jaar) wel gebruik maken van het projectgebied om te foerageren, met uitzondering van de huismus.

Tijdens het veldbezoek is wel een aantal algemene vogelsoorten waargenomen zoals de winterkoning en de wilde eend.

4.3.4. Reptielen

De ringslang wordt in de verspreidingsgegevens vermeld. Deze soort komt voor in waterrijke gebieden waar voldoende schuilmogelijkheden aanwezig zijn. Voor de voortplanting is de ringslang afhankelijk van broeihopen. Deze hopen moeten minimaal 1 jaar oud zijn om voldoende temperatuur te genereren (doordat warmte vrijkomt bij het composteerproces) om de eieren van de ringslang uit te kunnen broeden.

Daarnaast dient de kwaliteit van het oppervlaktewater in het foerageergebied matig voedselrijk te zijn en vrij van vervuiling (zoals pesticiden). Onder deze omstandigheden zijn de watergangen rijk aan onderwatervegetatie en is het voedselaanbod (ongewervelde) voor vissen en amfibieën maximaal. Deze zijn op hun beurt weer prooidieren voor de ringslang.

Er zijn geen broeihopen waargenomen tijdens het veldbezoek. Door de vele watergangen kan het projectgebied functioneren als onderdeel van een foerageergebied en is voedsel aanwezig in de vorm van amfibieën en vissen.

4.3.5. Amfibieën

De rugstreeppad wordt in de verspreidingsgegevens vermeld op een afstand van een kilometer van het projectgebied. Van de rugstreeppad is bekend dat deze grote afstanden kan overbruggen en bij het ontstaan van geschikt biotoop deze snel kan koloniseren.

Het leefgebied bestaat uit ondiep voortplantingswater (met minimale diepte van 30 cm) dat snel opwarmt, zoals regenplassen, waarin geen tot weinig vegetatie aanwezig is. De rugstreeppad verblijft overdag in verschillende verblijfplaatsen, zoals een makkelijk vergraafbare bodem, muizenholen, onder boomstammen enz.

Onder de huidige omstandigheden is geen geschikt biotoop aanwezig en daarmee kan de rugstreeppad worden uitgesloten. Maar bij graafwerkzaamheden kunnen regenplassen ontstaan die tijdens de voortplantingsperiode (april t/m augustus) kunnen dienen als voortplantingswater.

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën waargenomen, deze zijn naar verwachting al weggekropen voor de overwintering. Algemene amfibieënsoorten kunnen echter wel verwacht worden in de periode maart-oktober.

4.3.6. Vissen

De kleine modderkruiper en de bittervoorn worden vermeld in de verspreidingsgegevens. Beide soorten hebben een biotoop nodig die bestaat uit een goed ontwikkelde onderwatervegetatie om te kunnen voortplanten. De larven en jonge vissen kunnen zich op deze locatie goed schuil houden voor predatoren.

De watergangen zijn tijdens het veldbezoek bemonsterd op vissen middels een steeknet. Daarbij zijn geen vissen aangetroffen. Voor de bittervoorn en de kleine modderkruiper is geen biotoop aanwezig door het ontbreken van onderwatervegetatie. Zowel tijdens het bemonsteren als in het maaisel dat afkomstig uit de watergang zijn geen onderwaterplanten aangetroffen. Dit komt door de aanwezigheid van een kroosdek dat zich tijdens het groeiseizoen ontwikkelt waardoor al het licht wordt weggenomen in de waterkolom.

4.3.7. Insecten

In de verspreidingsgegevens worden geen beschermde insecten vermeld. Voor de watergebonden insecten is de watersamenstelling waarschijnlijk van onvoldoende kwaliteit om in te leven. Met name de afwezigheid van (onder)watervegetatie en de aanwezigheid van een kroosdek tijdens het groeiseizoen is een indicatie dat het water rijk is aan voedingsstoffen. Beschermde insectensoorten komen alleen voor in wateren die matig of arm rijk zijn aan nutriënten waardoor een goed ontwikkelde onderwatervegetatie kan ontstaan.

4.3.8. Weekdieren

Beschermde weekdieren worden niet vermeld in de verspreidingsgegevens. Voor watergebonden beschermde soorten zoals de platte schijfhoren ontbreekt het aan de juiste biotoop en waterkwaliteit. Deze soort komt voor in goed ontwikkelde onderwatervegetatie van matig voedselrijke wateren. Zoals eerder vermeld komt dit biotoop niet voor.

4.3.9. Overzicht van de in het projectgebied aanwezige beschermde flora en fauna

Van de in tabel 4.1 opgenomen planten- en diersoorten mag, gezien het voorgaande, worden aangenomen of is met zekerheid vastgesteld dat zij binnen het projectgebied voorkomen.

Tabel 4.1: aangetroffen (onderstreept) en te verwachten beschermde en/of bedreigde flora en fauna

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Tabelnr. Flora- en faunawet*	Vogel-/ Habitat-richtlijn**	Rode lijst
Zoogdieren				
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	gewone dwergvleermuis (f,vl)***	3	IV	-
<i>Eptesicus serotinus</i>	laatvlieger (f,vl)	3	IV	-
<i>Nyctalus noctula</i>	rosse vleermuis (f,vl)	3	IV	-
<i>Pipistrellus nathusii</i>	ruige dwergvleermuis (f,vl)	3	IV	-
Vogels				
<i>Falco subbuteo</i>	boomvalk (f)***	3	-	kwetsbaar
<i>Buteo buteo</i>	buizerd (f)	3	-	-
<i>Apus apus</i>	gierzwaluw (f)	3	-	-
<i>Motacilla cinerea</i>	grote gele kwikstaart (f)	3	-	gevoelig
<i>Accipiter gentilis</i>	havik (f)	3	-	-
<i>Tyto alba</i>	kerkuil (f)	3	-	kwetsbaar
<i>Ciconia ciconia</i>	ooievaar (f)	3	-	-

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Tabelnr. Flora- en faunawet*	Vogel-/ Habitat-richtlijn**	Rode lijst
<i>Asio otus</i>	ransuil (f)	3	-	kwetsbaar
<i>Corvus frugilegus</i>	roek (f)	3	-	-
<i>Falco peregrinus</i>	slechtvalk (f)	3	X	gevoelig
<i>Accipiter nisus</i>	sperwer (b,f)	3	-	-
<i>Athene noctua</i>	steenuil (f)	3	-	kwetsbaar
<i>Pernis apivorus</i>	wespendief (f)	3	X	-
<i>Milvus migrans</i>	zwarte wouw (f)	3	X	-
Reptielen				
<i>Natrix natrix</i>	ringslang	3	IV	kwetsbaar
Amfibieën				
<i>Bufo calamita</i>	rugstreeppad	3	IV	-

* tabel 1: algemene soorten, tabel 2: overige soorten en tabel 3: soorten bijlage 1 AMvB of Habitatrichtlijn.

** Habitatrichtlijn II: soorten van Europees belang, IV: verbod op verstoren of vernietigen van de soort en zijn leefgebied

*** Bij vogels wordt met een 'f' aangegeven dat het alleen om foerageergebied gaat, met een 'b' wordt aangegeven dat het om een broedgeval of nest gaat.

*** Bij vleermuizen wordt met een 'f' aangegeven dat het om foerageergebied gaat, met een 'vl' wordt een vliegroute aangegeven en met een 'vb' wordt een vaste rust- en verblijfplaats aangegeven.

5. EFFECTANALYSE

Het uitvoeren van verbeteringen aan de waterhuishouding kan effecten hebben op de aanwezige beschermde soorten. Deze effecten, zowel op korte (tijdens de uitvoering) als op de lange termijn (na de uitvoering) worden hieronder beschreven. Aangezien de uitvoeringsperiode nog niet bekend is, wordt in de effectanalyse zowel de meest als minst kwetsbare periode beschreven.

5.1. Zoogdieren

De verschillende vleermuissoorten maken uitsluitend gebruik van het gebied om te foerageren en te oriënteren tussen foerageergebieden en verblijfplaatsen. Bij de werkzaamheden worden twee oriëntatiepunten verlegd, het gaat om oevers en een bosrand. De oriëntatiepunten worden in de huidige richting enkele meters verlegd. Dit houdt in dat de oriëntatiefuncties intact blijven en na de werkzaamheden eenvoudig vindbaar zijn voor de kleinere vleermuissoorten gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis.

Er is sprake van een lichte afname van het foerageergebied op het terrestrische deel van het projectgebied. De huidige aanwezige biotoop blijft in tact waardoor de voedselvoorziening in stand blijft en geen invloed heeft op de lokale vleermuispopulatie.

Kortom, de werkzaamheden hebben geen lange termijn effect op de vleermuizen. In paragraaf 7.2 wordt een vrijblijvende maatregel beschreven die een positief effect heeft op het foerageergebied van de vleermuis.

Op korte termijn wordt geen negatief effect verwacht zolang de werkzaamheden tijdens de actieve periode van vleermuizen (maart t/m oktober) tussen zonsopgang en zonsondergang worden uitgevoerd.

Conclusie: Geen negatief effect op langere termijn doordat afname van het foerageergebied te beperkt is om invloed te hebben op de lokale vleermuispopulatie. Zolang de werkzaamheden tussen zonsopgang en zonsondergang worden uitgevoerd in de actieve periode van vleermuizen wordt een negatief effect op korte termijn uitgesloten.

5.2. Vogels

Tijdens veldbezoek is een horst van de sperwer waargenomen in de directe omgeving van het projectgebied. De horst bevindt zich aan een doorgaande weg met veel verkeer en aan de overzijde bevindt zich een gemaal waar op regelmatige basis onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd. Onder de horst bevindt zich een elektriciteitshuis waar ook op regelmatige basis onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd. Kortom, gedurende het gehele jaar is er relatief veel verstoring aanwezig in de directe omgeving van de sperwer-horst. De werkzaamheden vinden voor een groot deel op enige afstand plaats van de horst. De verwachting is dat de werkzaamheden dan ook geen aanvullende verstoring hebben op de sperwers (ook niet tijdens de broedperiode).

Voor algemene vogels kunnen werkzaamheden tijdens de broedperiode tot verstoring leiden. Dit heeft een negatief effect op korte termijn. Door de werkzaamheden buiten de broedperiode (veelal van maart tot en met augustus) te plannen kan verstoring voorkomen worden. Indien het noodzakelijk is om de werkzaamheden tijdens de broedperiode uit te voeren, zijn in paragraaf 7.2 maatregelen beschreven om negatieve effecten te voorkomen.

Het projectgebied is een onderdeel van een groter foerageergebied van de jaarrond beschermde vogelsoorten. Met ca. 6.000 m² is het projectgebied relatief klein voor de jaarrond beschermde vogels, waardoor deze niet essentieel is voor de voedselvoorziening. Daarnaast zullen de werkzaamheden binnen het projectgebied gefaseerd plaatsvinden waardoor een groot deel van het projectgebied haar foerageerfunctie behoudt. De werkzaamheden kunnen naar verwachting binnen enkele weken uitgevoerd worden waardoor de tijdelijke verstoring in het foerageergebied beperkt is.

Conclusie: Voor de jaarronde beschermde sperwer hebben de werkzaamheden geen negatief effect doordat de werkzaamheden niet tot een aanvullende verstoring zullen leiden. Indien de werkzaamheden tijdens de broedperiode worden uitgevoerd, is er sprake van een tijdelijk negatief effect door verstoring van algemene broedvogels.

5.3. Reptielen

In het projectgebied komen geen verblijfplaatsen voor in de vorm van broeihopen voor de ringslang. Indien de werkzaamheden worden uitgevoerd tijdens de actieve periode van de ringslang zal deze het projectgebied mijden. De trillingen die vrijkomen bij de werkzaamheden zorgen voor vluchtgedrag.. De werkzaamheden zullen geen negatief effect hebben op de lokale ringslangpopulatie.

Conclusie: Er is geen negatief effect te verwachten door het ontbreken van verblijfplaatsen (broeihopen) en doordat het foerageergebied niet essentieel is voor de ringslangpopulatie.

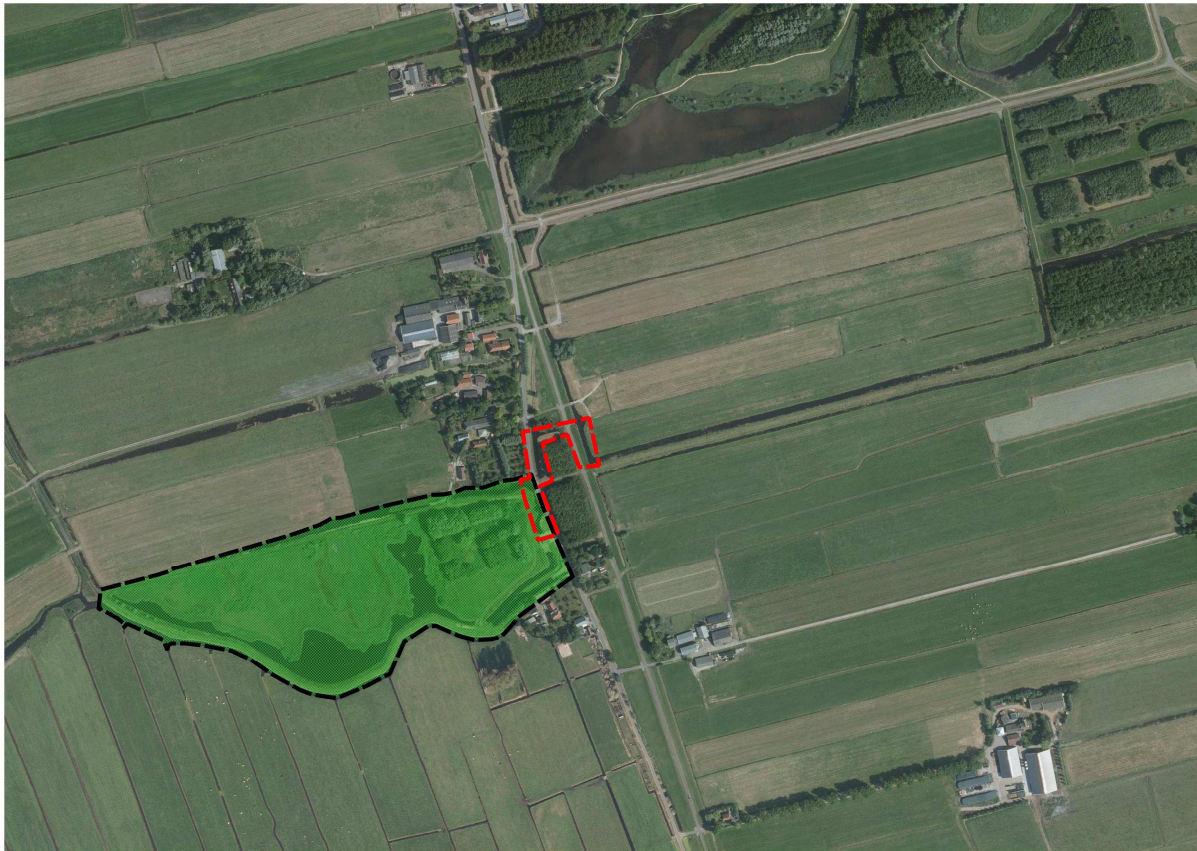
5.4. Amfibieën

Op dit moment is het projectgebied niet geschikt voor de rugstreeppad. Maar bij werkzaamheden in de voortplantingsperiode (april t/m augustus) kunnen regenplassen ontstaan die voldoende diep zijn om als voortplantingswater te voldoen. Bij kolonisatie van de rugstreeppad zullen deze plassen voor de voortplanting in gebruik worden genomen waarmee op de korte termijn een negatief effect kan optreden, wanneer eieren en/of larven van de rugstreeppad gedood worden. Doordat de rugstreeppad (als volwassen dier) zich onder deze omstandigheden in grote aantallen kan vestigen, kunnen ook volwassen dieren gewond of gedood worden. Door het treffen van voorzorgsmaatregelen (zie hoofdstuk 7) wordt vestiging van rugstreeppad voorkomen en daarmee de negatieve effecten.

Conclusie: Op dit moment is geen biotoop aanwezig voor de rugstreeppad, echter bij de werkzaamheden kunnen deze wel ontstaan waardoor een kans bestaat op kolonisatie, met het gevolg dat op korte termijn een negatief effect ontstaat.

6. TOETSING PLAN AAN NATUURBEHEERTYPEN ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

6.1. Aanwijzende natuurwaarden Ecologische Hoofdstructuur

Figuur 6.1: ligging van de EHS (groen) ten opzichte van het projectgebied (rood)

De vermelde EHS natuurwaarden worden als volgt omschreven:

- N12.02 Kruiden en Faunarijk grasland: dit is een relatief soortenarm grasland op matig voedselrijke gronden. Voorbeelden zijn kam- en witbolgraslanden, maar kunnen ook verruigde graslanden zijn.
- N04.04 Zoete plas: dit is een licht stromend tot stilstaand matig voedselrijk water met goed ontwikkelde onderwatervegetatie in verschillende stadia van verlanding.

6.2. Aanwezigheid natuurbeheertypen EHS

Van de twee aanwijzende natuurwaarden die vermeld worden, is N12.02 Kruiden en Faunarijkgrasland aanwezig in het projectgebied. Natuurwaarde N04.02 Zoete plas is niet aanwezig. De aanwezige watergangen werken aanvoerend naar het gemaal waardoor periodiek hoge stroomsnelheden aanwezig zijn. Hierdoor wordt niet voldaan aan de voorwaarde van licht stromend tot stilstaand water. Daarnaast wordt de waterafvoerende watergang op regelmatige basis geschoond om voldoende doorstroming te behouden. Door het onderhoud is geen sprake van ontwikkeling van verlandingsstadia.

6.3. Effectanalyse EHS

De verbreding van de watergangen is noodzakelijk om wateroverlast elders in de Lage Abtswoudse Polder te voorkomen, er is dus sprake van groot openbaar belang. Van alternatieve mogelijkheden is geen sprake omdat zich op deze locatie het gemaal bevindt en de watergangen de toevoer van water moeten verzorgen.

Bij het huidige ontwerp van het verbreden van de watergang verdwijnt circa 300 m² Kruiden en Faunarijk grasland (N12.02). Door de afname van deze aanwijzende natuurwaarde worden de kenmerken en waarden van het EHS- gebied over een kleine oppervlakte aangetast. Daarom dient de afname van Kruiden en Faunarijkgrasland aangrenzend of in nabijheid van het EHS-gebied gecompenseerd te worden.

De verbreding van de watergang belemmert planten en dieren niet in hun verspreiding doordat de aard van het gebied niet wezenlijk verandert.

De conclusie is dat er een afname van 300 m² Kruiden en Faunarijkgrasland ontstaat bij de uitvoering van de werkzaamheden. Dit dient gecompenseerd te worden aangrenzend of in de nabijheid van het EHS-gebied. Een andere optie is om afspraken te maken over een kwalitatieve verbetering van de reeds aanwezige natuurwaarden.

De nut en noodzaak van project en de compensatiemaatregelen dienen voorgelegd en besproken te worden bij het bevoegd gezag (provincie Zuid-Holland). Vervolgens zal in samenspraak met het bevoegd gezag een compensatieplan wordt opgesteld.

7. MAATREGELEN

Negatieve effecten op beschermde planten en dieren dienen zo veel mogelijk te worden voorkomen. Daarom zijn in dit hoofdstuk allereerst algemene voorzorgsmaatregelen opgenomen ter voorkoming van verstoring of schade aan beschermde natuurwaarden. Wanneer de voorzorgsmaatregelen niet afdoende zijn, kunnen mitigerende en/of compenserende maatregelen genomen worden. Hiermee wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd. De maatregelen dienen verder uitgewerkt te worden in een ecologisch werkprotocol, afgestemd op de daadwerkelijke, gedetailleerde planning en werkzaamheden.

Wanneer de ontwerpkeuze en uitvoeringsperiode bekend zijn, is het mogelijk nodig de inhoud van dit hoofdstuk aan te vullen of aan te passen.

7.1. Voorzorgsmaatregelen

Zorgplicht

Voor alle soorten, ongeacht bescherming via natuurwetgeving of niet, geldt de zorgplicht waarbij eenieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.

Minst kwetsbare periode

Een groot deel van de verwachte schade aan broedvogels is te voorkomen door buiten de voor hun kwetsbare periode te werken. Dat wil zeggen buiten de voortplantingsperiode en overwinterperiode. Voor deze perioden zijn wel richtdata te geven maar er moet nadrukkelijk vermeld worden dat deze perioden sterk afhankelijk zijn van het weer. Bij een lang aanhoudende zomer kan het broedseizoen langer doorlopen. Om toch een werkbare periode te geven, dient men bij de uitvoering rekening te houden met de periode september tot en met oktober en als de weersomstandigheden dit toelaten november en december. Dit is conform de eerste voorkeursperiode vanuit de gedragscode voor de Unie van Waterschappen.

Gebruik bouwverlichting

Om de aanwezige foeragerende en passerende vleermuizen niet te verstoren en indirect schade toe te brengen aan kraamkolonies, wordt er in de periode april tot en met november bij werkzaamheden geen gebruik gemaakt van breed uitstralende bouwverlichting in de periode tussen zonsondergang en – opkomst. Voor de zon-op-zon-onder-tijden kan de volgende internetpagina geraadpleegd worden: <http://www.zonsondergangtijden.nl/tabel-zonsondergang-2016.html>

7.2. Soortgerichte maatregelen

Zoogdieren

Een vrijblijvende maatregel die leidt tot een kwaliteitsverbetering van het foerageergebied van vleermuizen, is om de bosrand niet in een rechte lijn te verwijderen maar met een meer kronkelende lijn. Hierdoor worden wellicht iets meer bomen verwijderd maar kan er wel meer variatie in vegetatietypen ontstaan en kan het voedselaanbod van insecten voor vleermuizen verbeteren.

Vogels

Door de werkzaamheden buiten de broedperiode (medio maart t/m augustus) van vogels te plannen zijn er geen maatregelen noodzakelijk. Indien het wel noodzakelijk is om tijdens de broedperiode te werken, moeten de volgende maatregelen worden uitgevoerd:

- De bomen die verwijderd moeten worden, dienen tussen september en medio februari verwijderd te worden.
- De overige vegetatie in en in de directe omgeving van het projectgebied (zowel grasland als de oevers) dient vanaf medio februari op 10 cm hoogte gehouden te worden. Dit voorkomt meestal dat broedvogels zich vestigen.
- Indien er zich onverhoopt tijdens de werkzaamheden toch vogels vestigen (meestal meerkoeten) dienen de werkzaamheden op een nog te bepalen afstand van het nest te worden uitgevoerd. De

afstand wordt door een ter zake kundige (ecoloog) bepaald. Nadat de jongen het nest hebben verlaten kunnen de werkzaamheden op de nestlocatie hervat worden.

Amfibieën

Het projectgebied is op dit moment ongeschikt voor de rugstreeppad. Bij werkzaamheden kunnen door het creëren van regenwaterplassen ideale voortplantingswateren ontstaan waardoor de rugstreeppad zich in voortplantingsperiode (april t/m augustus) kan vestigen in het projectgebied. Bij werkzaamheden tijdens de voortplantingsperiode moet voorkomen worden dat er regenplassen van enige diepte (> 30 cm) kunnen ontstaan. Dit kan voor een groot deel voorkomen worden door met rijplaten te werken.

7.3. Goedgekeurde gedragscodes

Een door het ministerie van Economische Zaken (EZ) goedgekeurde gedragscode kan worden gehanteerd. Voor tabel 2-soorten van de Flora- en faunawet kan de gedragscode worden gebruikt voor de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud of ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De werkzaamheden dienen voor het onderhavige project in een ecologisch werkprotocol te worden uitgewerkt. Voor soorten van tabel 3 mag de gedragscode alleen gebruikt worden voor werkzaamheden die vallen onder 'bestendig beheer en onderhoud' en 'bestendig gebruik'. Werkzaamheden die onder ruimtelijke ontwikkeling en inrichting vallen en een negatief effect hebben op soorten van tabel 3 zijn ontheffingsplichtig. De benodigde mitigerende maatregelen voor tabel 3-soorten dienen ook in een ecologisch werkprotocol te worden uitgewerkt.

Hoogheemraadschap van Delfland kan de gedragscode voor de Unie van Waterschappen (d.d. 6 februari 2012) hanteren. De werkzaamheden dienen aantoonbaar conform de gedragscode uitgevoerd te worden. Dit 'aantoonbaar werken' dient vorm te krijgen door binnen de ruimte die de gedragscode biedt qua maatregelen, een op de lokale situatie toegeschreven protocol op te stellen. Het protocol dient aanwezig te zijn op de uitvoeringslocatie.

8. CONCLUSIE EN ADVIES VERVOLGTRAJECT

8.1. Conclusie

De waterhuishouding van de Lage Abtswoudse Polder dient verbeterd te worden, daartoe is het Hoogheemraadschap van Delfland voornemens enkele aanpassingen in de ruimtelijke inrichting van het projectgebied uit te voeren. Voor deze werkzaamheden is een quick scan in het kader van de Flora- en faunawet en de EHS uitgevoerd. Wanneer de exacte werkzaamheden en de uitvoeringsperiode bekend zijn, dient deze rapportage mogelijk aangepast en aangevuld worden.

De conclusie van de quick scan wordt puntsgewijs beschreven:

- De quick scan heeft een voldoende duidelijk beeld gegeven van de aanwezige en te verwachten beschermde soorten. Aanvullend soortspecifiek onderzoek is niet nodig.
- Indien de werkzaamheden in periode van november tot en met medio februari kunnen worden uitgevoerd, kan dit zonder voorzorgs- of mitigerende maatregelen en ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet plaatsvinden.
- Indien de werkzaamheden tijdens de periode van medio februari tot en met oktober worden uitgevoerd, dienen de voorzorgsmaatregelen voor de algemene broedvogels en de rugstreeppad die staan beschreven in paragraaf 6.2. uitgevoerd te worden. Met in achtneming van deze voorzorgsmaatregel, kunnen de werkzaamheden zonder ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet worden uitgevoerd.
- Voor de overige beschermde soorten hebben de werkzaamheden geen negatief effect op de korte en lange termijn.
- Er is een afname van circa 300 m² aanwijzende natuurwaarden binnen het EHS-gebied geconstateerd.
- Het nut en de noodzaak van het project binnen het EHS- gebied dienen voorgelegd te worden aan het bevoegd gezag (provincie Zuid-Holland). Vervolgens zal in samenspraak met het bevoegd gezag een compensatieplan worden opgesteld.

9. BRONNEN

Geraadpleegde literatuur:

- Weeda, E.J., e.a., *Nederlandse oecologische flora, wilde planten en hun relaties*, KNNV Uitgeverij, 2003.
- Kreutz, C.A.J., Dekker, H., *De orchideeën van Nederland, ecologie-verspreiding-bedreiging-beheer*, B.j. Seckel & C.A.J. Kreutz, Raalte & Landgraaf 2000.
- Stumpel, T., Strijbosch, H., *Veldgids amfibieën en reptielen*, KNNV Uitgeverij, Utrecht 2006.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, *De Nederlandse Libellen (Odonata)*, Nederlandse Fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden 2002.
- Lange, R., e.a., *Zoogdieren van West-Europa*, Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming i.s.m. Natuurmonumenten, Stichting Uitgeverij KNNV, Utrecht 2003.
- Dietz, C., Helversen von, O., Nill, D., *Vleermuizen, alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika*, Utrecht 2011
- Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON), *De amfibieën en reptielen van Nederland, Nederlandse Fauna 9*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden 2009.
- Jonsson, L., *Vogels van Europa, Noord-Afrika en Midden-Oosten*, Stockholm, 1993.
- Emmerik van, W.A.M, Nie de, H.W., *De zoetwatervissen van Nederland, Ecologisch bekeken*, Vereniging Sportvisserij Nederland, Bilthoven 2006.
- Boesveld A., Gmelig Meyling A.W., Van Lente I., *Verspreidingsonderzoek. Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2011. Platte Schijfhoren, Anisus vorticulus*, Stichting Anemoon, 2011.

Geraadpleegde internetpagina's:

- mijn.rvo.nl
- www.quickscanhulp.nl
- www.vleermuis.net
- www.ravon.nl
- www.vlindernet.nl
- www.libellennet.nl
- www.anemoon.org
- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zuid-holland.vissenatlas.nl

BIJLAGE

1. Natuurwetgeving

In Nederland zijn ten aanzien van natuurwetgeving twee richtlijnen en twee wetten van toepassing:

- Vogelrichtlijn
- Habitatrichtlijn
- Natuurbeschermingswet
- Flora- en faunawet

De Natuurbeschermingswet en de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn beschermen gebieden die in het kader hiervan zijn aangewezen. De Flora- en faunawet is meer soortgericht en geldt daar waar beschermde soorten voorkomen.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn is een Europese richtlijn die in 1979 is vastgesteld en is gericht op de bescherming van vogelsoorten binnen de Europese Unie (EU). De richtlijn verplicht de lidstaten tot de instandhouding van de in het wild levende vogelsoorten op hun grondgebied en heeft betrekking op de bescherming van vogels, hun eieren, nesten en leefgebieden.

De richtlijn draagt tevens zorg voor de extra bescherming van broed- en trekvogels die:

- met uitsterven worden bedreigd;
- gevoelig zijn voor veranderingen in de leefomgeving;
- als bijzonder zeldzaam beschouwd worden;
- bescherming nodig hebben vanwege de eisen die ze aan hun habitat stellen.

Voor de vogels die genoemd zijn op de lijst van kwalificerende soorten heeft de minister Speciale Beschermingszones (SBZ's) aangemeld en deze zijn als zodanig aangewezen door de EU. In deze gebieden en daar buiten mogen geen handelingen worden verricht die een negatief effect hebben op de voorkomende beschermde vogels (o.a. omtrent het doden, vangen of verstoren). Voor de aangewezen Vogelrichtlijngebieden geldt ook het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en het daarmee samenhangende toetsings- en afwegingskader, zoals in artikel 6 van de Habitatrichtlijn is opgenomen.

Habitatrichtlijn

De Europese Habitatrichtlijn is complementair aan de Vogelrichtlijn en richt zich op de bescherming van bijzondere planten- en diersoorten (uitgezonderd vogels) en hun leefgebieden.

De in de Habitatrichtlijn genoemde maatregelen zijn gericht op:

- het behoud van natuurlijke habitat en ecosystemen;
- de bescherming van leefgebieden van bepaalde dieren en planten.

Met de richtlijn wordt getracht een Europees ecologisch netwerk tot stand te brengen (Natura 2000), zodat migratie van planten- en diersoorten binnen de EU mogelijk wordt gemaakt.

Zowel voor soorten als natuurlijke habitat kunnen door de lidstaten SBZ's aangemeld worden (gebieden van communautair belang). Deze moeten door de Europese Commissie worden goedgekeurd. Activiteiten die de soorten en habitat binnen een SBZ aantasten zijn verboden. Tevens moeten de milieueffecten van deze activiteiten worden beoordeeld. Wanneer een activiteit van groot openbaar belang (activiteit i.v.m. menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of verbetering van het milieu) is, kan in sommige gevallen ontheffing worden verleend. Wel moeten dan respectievelijk mitigerende en/of compenserende maatregelen worden genomen.

In bijlage I van de Habitatrichtlijn wordt de beschermde habitat genoemd. In bijlage II zijn de planten- en diersoorten genoemd, waarvan de habitat beschermd moet worden om deze soorten in stand te houden. Een aantal van deze soorten heeft een prioritaire status, wat inhoudt dat niet alleen de soort, maar ook de leefomgeving hiervan als beschermd beschouwd moet worden.

In bijlage IV worden de soorten genoemd die strikte bescherming genieten. Het is verboden deze soorten te doden, te vangen, te verontrusten of hun habitat aan te tasten. Dit geldt niet alleen binnen de SBZ's, maar ook daar buiten. Veel soorten uit bijlage IV zijn ook genoemd in bijlage II.

Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet is een gebiedsbeschermingswet, waarin de aanwijzing van gebieden als 'Beschermd natuurmonument' is geregeld. In de beschermde gebieden zijn handelingen die schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, de natuurwetenschappelijke betekenis of planten en dieren verboden zonder vergunning.

In 1998 is de Natuurbeschermingswet herzien. Sindsdien is het voor de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voormalig LNV) mogelijk beschermde landschapsgezichten aan te wijzen, alsmede gebieden die wegens internationale verplichtingen beschermd moeten worden (SBZ's). Daarnaast heeft het Rijk een aantal beschermingstaken gedelegeerd aan de provincies (o.a. verlenen van vergunningen).

In 2005 is de Natuurbeschermingswet gewijzigd. Het doel van deze wijziging is de gebiedsbeschermingscomponent van de Vogel- en Habitatrichtlijn beter te verankeren in de Nederlandse natuurwetgeving.

De Natuurbeschermingswet bestaat uit drie onderdelen:

- aanwijzing van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (artikel 10a);
- beheer van deze gebieden (artikel 19a, 19b en 19c);
- toetsen van plannen, projecten en andere handelingen in of nabij deze gebieden (artikel 19d, 19e, 19f, 19g en 19h).

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is gericht op de bescherming van in het wild levende planten- en diersoorten en is sinds 1 april 2002 in werking. Sinds augustus 2009 is een aangepaste beoordeling van toepassing en sinds juli 2012 is een aanscherping van de aangepaste beoordeling van toepassing. De Flora- en faunawet is een raamwet, hetgeen inhoudt dat alleen de hoofdlijnen zijn opgenomen. De uitwerking van deze hoofdlijnen is geregeld in aparte besluiten en regelingen.

De Flora- en faunawet is ontstaan uit een aantal Nederlandse soortbeschermingswetten (Vogelwet 1936, Wet Bedreigde Uitheemse Dier- en Plantensoorten, Jachtwet, Nuttige dierenwet 1914 en hoofdstuk V van de Natuurbeschermingswet) en de soortbeschermingscomponent uit de Europese Habitatrichtlijn en de Vogelrichtlijn. Deze Europese soortbescherming heeft met de Flora- en faunawet een Nederlandse vertaling gekregen en vervangt deze. Ook de Nederlandse soortbeschermingswetten zijn vanaf de inwerkingtreding vervangen door de Flora- en faunawet.

Hoofdstuk II (artikel 3, eerste en tweede lid, en artikel 4, eerste, tweede en derde lid) van deze wet bevat bepalingen aangaande de aanwijzing van beschermde planten- en diersoorten. De aanwijzing op nationale gronden heeft plaatsgevonden bij Algemene Maatregel van Bestuur (Staatsblad 523 28 november 2000, Staatscourant 13 maart 2002). Internationaal gezien zijn bij ministeriële regeling de soorten overgenomen uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bijlage 1 van de Vogelrichtlijn.

Uitgangspunt in de Flora- en faunawet is het “nee-tenzij”-beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is bij uitzondering mogelijk. Het beschermen van soorten wordt door de wet op twee manieren mogelijk gemaakt:

1) *Het verbieden van een aantal handelingen die schadelijk zijn voor beschermde planten of dieren.*

Op basis van artikel 8 is het verboden om beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen. De artikelen 9 tot en met 12 zijn gericht op het beschermen van diersoorten. Hierin staat beschreven dat het verboden is beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (art. 9), opzettelijk te verontrusten (art. 10), nesten, holen, andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (art. 11) en eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen (art 12).

2) *Het aanwijzen van kleine terreinen of objecten als beschermde leefomgeving.*

Hoofdstuk IV bepaalt dat Gedeputeerde Staten de mogelijkheid hebben om plaatsen die van grote betekenis zijn voor een beschermde planten- of diersoort aan te wijzen als beschermde leefomgeving.

Op basis van artikel 75 van de Flora- en faunawet kan ontheffing worden verleend voor handelingen die in strijd zijn met de verboden uit de wet. Per 23 februari 2005 is het een en ander veranderd ten aanzien van de ontheffingen voor de Flora- en faunawet. Aanleiding hiervoor is het Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met de wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere aanwijzingen (AMvB artikel 75).

Met de komst van AMvB artikel 75 is niet meer altijd een ontheffing nodig voor het uitvoeren van werkzaamheden in de openbare ruimte. Dat scheelt het doorlopen van de tijdrovende ontheffingsprocedure. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt nu een vrijstellingsregeling. Kort gezegd komt de regeling hierop neer:

Als uw werkzaamheden vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling, geldt in veel gevallen een vrijstelling. Er zijn twee soorten vrijstellingen:

- 1) een algemene vrijstelling (voor algemene soorten, deze zijn opgenomen in tabel 1);
- 2) een vrijstelling op voorwaarde dat u handelt conform een goedgekeurde gedragscode (voor zeldzamer soorten, opgenomen in tabel 2, en alle vogels).

Bij de vrijstellingsregeling zijn twee criteria belangrijk: de zeldzaamheid van de aangetroffen soort en de ingrijpendheid van de werkzaamheden. Hoe zeldzamer de soort en hoe ingrijpender de activiteit, hoe strikter de regeling. Als uw werkzaamheden niet vallen onder reguliere werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkeling en er is een reële kans van schade aan beschermde dieren of planten, dan moet vooraf een ontheffing worden aangevraagd.

Voor zeldzame soorten (deze zijn opgenomen in tabel 3) is ten aanzien van de genoemde werkzaamheden geen vrijstelling van toepassing en moet ook ontheffing worden aangevraagd. Wanneer een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet wordt aangevraagd dient voor tabel 3-soorten het wettelijk belang van de ingreep aangegeven te worden. Bij een ruimtelijke ingreep gaat het doorgaans om de volgende belangen:

- Bescherming van flora en fauna (belang b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (belang d)
- Dwingende reden van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (belang e)
- Uitvoeren van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (belang j).

Voor tabel 3-soorten die ook in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen (waaronder alle vleermuizen) kan alleen een ontheffing worden afgegeven voor belang b, d en e. Daarnaast kan voor belang j voor deze soorten een ontheffing worden afgegeven indien het slechts om 'verstoren' gaat van de soort en zijn vaste rust- en verblijfplaats.

Rode lijsten

Op Rode lijsten staan soorten die worden bedreigd in hun voortbestaan. In Nederland is inmiddels voor negen soortgroepen een Rode lijst gepubliceerd in de Staatscourant:

- vogels
- dagvlinders
- zoogdieren
- reptielen en amfibieën
- paddenstoelen
- libellen
- krekels en sprinkhanen
- korstmossen
- zoetwatervissen.

De Rode lijsten komen voort uit het Verdrag van Bern. Dit verdrag vraagt bijzondere aandacht voor soorten die met uitsterven worden bedreigd en kwetsbaar zijn. Rodelijstsoorten genieten geen wettelijke bescherming. Wel is in de Flora- en faunawet (artikel 7) wettelijk vastgelegd dat de overheid zich inzet voor de bescherming van deze soorten en onderzoek naar deze soorten bevordert. Provinciale en gemeentelijke overheden en terreinbeherende instanties worden geacht rekening te houden met de Rode lijsten bij het uitvoeren van beheer en het formuleren van beleid.

BIJLAGE

2. Foto's projectgebied

in de rode cirkel bevindt het sperwerhorst

in deze (zwarte) dennen bevindt het sperwerhorst

de te verwijderende bomen

restanten van een kroosdek in een van watergangen in het projectgebied

overzicht van een deel van het projectgebied met de te verwijderende bomen

overzicht van een deel van het projectgebied

BIJLAGE

3. Verspreidingsgegevens afkomstig van Quickscanhulp.nl

Soort	Soortgroep	Bescherming	Afstand
rietorchis	vaatplanten	tabel ii	0 - 1 km
wilde marjolein	vaatplanten	tabel ii	0 - 1 km
kleine modderkruiper	vissen	tabel ii	0 - 1 km
ringslang	reptielen	tabel iii	0 - 1 km
bittervoorn	vissen	tabel iii	0 - 1 km
boomvalk	vogels	tabel iii	0 - 1 km
buizerd	vogels	tabel iii	0 - 1 km
gierzwaluw	vogels	tabel iii	0 - 1 km
grote gele kwikstaart	vogels	tabel iii	0 - 1 km
havik	vogels	tabel iii	0 - 1 km
huismus	vogels	tabel iii	0 - 1 km
kerkuil	vogels	tabel iii	0 - 1 km
ooievaar	vogels	tabel iii	0 - 1 km
ransuil	vogels	tabel iii	0 - 1 km
roek	vogels	tabel iii	0 - 1 km
slechtvalk	vogels	tabel iii	0 - 1 km
sperwer	vogels	tabel iii	0 - 1 km
steenuil	vogels	tabel iii	0 - 1 km
wespendief	vogels	tabel iii	0 - 1 km
zwarte wouw	vogels	tabel iii	0 - 1 km
gewone dwergvleermuis	zoogdieren	tabel iii	0 - 1 km
laatvlieger	zoogdieren	tabel iii	0 - 1 km
rosse vleermuis	zoogdieren	tabel iii	0 - 1 km
ruige dwergvleermuis	zoogdieren	tabel iii	0 - 1 km
rugstreeppad	amfibieën	tabel iii	1 - 5 km